

Co hýbe mediálním prostorem (nejen) v roce 2016? Propaganda!

V roce 2016 je aktuálně velkým českým i evropským tématem propaganda plující do evropských vod z Ruska. Slovo, které má stále spousta lidí spojené především s válečnými konflikty, krizemi a dalšími temnými stránkami historie. Když toto slovo slyšíte, musíte zpozornět. Je propaganda všude? A kolik těch propagand vlastně je? Jsou předzvěstí špatných událostí? Než se začneme bát, podívejme se raději na několik definic či lépe řečeno charakteristik propagandy:

Propaganda je úmyslná, systematická snaha formovat vnímání, manipulovat poznávání a řídit chování za účelem dosažení odezvy odpovídající požadovanému záměru propagandisty. (Garth S. Jowett and Victoria O'Donnell)

Propaganda představuje práci velkých organizací nebo skupin s cílem získat veřejnost pro své specifické zájmy za masivního užití přitažlivých argumentů zabalených tak, aby skryly jak svůj přesvědčovací záměr, tak nedostatek důkazů. (J. Michael Sproule)

Propaganda, aby byla efektivní, musí být viděna, zapamatována, chápána. Aby taková byla, musí být přizpůsobována konkrétním potřebám situace a publiku, na něž je cílena.

(Terence H. Qualter)

(Zdroj: Gareth S. Jowett, Victoria O'Donnell, Propaganda and Persuasion.)

Po přečtení těchto charakteristik člověku v hlavě vyvstane spousta otázek. Jsme pod tlakem propagandy? Dokážu se jí bránit? Co všechno to vlastně je? Ti, co se zamyslí ještě hlouběji si řeknou : „...systematická snaha formovat vnímání, manipulovat poznání....proboha, co když to začalo už na základní škole!“ Člověk, aby se z toho zbláznil. ☺ Na tyto otázky si každý musí hledat odpovědi sám. Pojdme se proto vrátit zpět k aktuálnímu tématu, které uvažování o propagandě vystřelilo mezi žhavá společenská tématu – tedy k prezentované hrozbě propagandy ruské.

V mediálním prostoru je nyní jasně určeno, že na našem území i v Evropě působí ruská propaganda. Jsou definovány i její základní nástroje a komunikační kanály. Pozornost na odhalování propagandy je upřena tímto směrem. Bude však probíhat diskuse, zda propagandu stejně tak vytváří i evropské

státy, EU nebo největší partner Evropy USA? Mediální prostor se této otázce nevěnuje. Co to tedy značí? Že tato propaganda neexistuje? Nebo že funguje tak důmyslně, že ji nikdo neodhalí (nebo ani nechce odhalit)? Odpověď, necht' hledají sami čtenáři. Berme to jako takové malé cvičení – rysy propagandy jsou nadefinovány, můžeme ji hledat univerzálně mezi všemi stranami – neboť pokud se chceme bránit podsouvání zkreslených, demagogicky a umně prezentovaných informací, musíme mediální a veřejný prostor střežit sami. Ambicí není hájit ani jednu stranu, ale říci, ano, ruská propaganda existuje, existují však i další?

V roce 2015 vznikla, tzv. Vzdělávací sada k mediálnímu vzdělávání na školách. Zabývá se právě odhalováním ruské propagandy. *„Posilování mediální gramotnosti mladých lidí se věnujeme řadu let. Kvůli masivní ruské propagandě, které jsme vystaveni i my v České republice, jsme se rozhodli naše stávající tematické okruhy mediálního vzdělávání rozšířit právě o současnou propagandu řízenou z Kremlu,“* uvedl Karel Strachota, ředitel vzdělávacího programu Jeden svět na školách společnosti Člověk v tísni pro internetový portál ceskaskola.cz. Jaká jsou zde fakta? Nezisková organizace Člověk v tísni, mezi jejíž dárce patří několik zahraničních institucí včetně Ministerstva zahraničí USA (<https://www.clovektisni.cz/cs/darci-a-partneri/institucionalni>) bude na českých školách učit děti jak poznat ruskou propagandu. Je takové zapojení v pořádku? Jde o jeden z nástrojů americké propagandy, která má vystrnadit propagandu ruskou? A teď se v tom občane orientuj... ☺

Před ruskou propagandou například velmi hlasitě varuje i samotná Evropská unie a vyvíjí i vlastní mechanismy, jak se jí „bránit“. Mezi návrhy se objevilo například zřízení vlastní ruskojazyčné televize nebo podpora svobodných médií ve východní části Evropy. Sama šéfka evropské diplomacie Federica Mogherini zdůraznila, že se v tomto případě nebude jednat o propagandu. Lze toto tvrzení ale nekriticky přijmout? Samotná skutečnost, že EU bude vyvíjet vlastní mechanismy, kterými chce přinášet do východní Evropy svůj pohled na dění je pochopitelně ze své podstaty propagandou, byť z pohledu Evropana může být informačně neškodná. Stále však obsahuje snahu o přenášení vlastního vidění světa na jiná konkrétní místa s motivem sledovat své vlastní cíle v dané oblasti.

V této souvislosti je zároveň nutné zmínit jiné, naprosto hmatatelné kroky k omezení svobody médií, které se však dějí v zemi „oficiálního“ partnera Evropy – v Turecku. Rázně v redakcích médií nakloněných k opozici, zatýkání redaktorů nevládních novin a televizí jsou přinejmenším velmi nebezpečné vzhledem k současnému upevňování moci tureckým prezidentem Erdoganem. Členství Turecka v NATO však není na základě těchto skutečností nijak zpochybňováno a EU s ním vede dál jednání o přistoupení. Už tento dvojitý metr v přístupu k oběma východním zemím, Rusku a Turecku, vytváří pochyby o vytváření „nepropagandistického“ informování ze strany Evropy. Pokud EU nebude chtít být obviňována z vytváření vlastní propagandy, je nutné, aby na stejný problém v různých

zemích upozorňovala stejně hlasitě. Jsou důkazy pro nesvobodu médií v Rusku a Turecku? Zaujměme tedy k oběma zemím rovnocenný postoj, bez politických kalkulů.